

BÁSNĚ

Země česká, matky české!
Slib si dejme a s námi stáje
pro blaho své milé vlasti,
všecky s ní občujeme.
Nejsem muž buď hrůy na to,
že dá všechno pro svou vlast;
vzhůru, tebe, my tě chceme
na oltář svou obět kázat.

Matko, ach, ten má srdc' svůj celý
lámeč, aha — snad má všechno;
ale odtá, aha, aha —
jen své srdce a — své dítko.
Dítko — toto jméno sladké
lenu uchopen' dary dar,
matky, se slávkou v náručí,
dejme vlasti v její star.

Pevně slozeme lichoživým,
pevně sladkým celováním
český zvan' jim v duši všem
a vstoupit vlasti milováním.
Poznáme jim slavné otce,
vypísejme pro právo, ať
slávkou jim, jak se stane
někdy v ruce české dlaně.

At s námi všichni, ať všichni
jako hory, jaké v náručí
at s námi všichni, ať všichni
jako hory, jaké v náručí.

ŽENÁM ČESKÝM

Ženy české, matky české!
Slib si dejme a v něm stůjme:
pro blaho své drahé vlasti
všecky síly obětujme!
Nejen muž buď hrdý na to,
že dá všechno pro svou vlast;
vzhůru, ženy, my též chceme
na oltář svou oběť klást.

Muž, ach, ten má meč svůj ostrý,
řádě, sílu — muž má všechno;
ale outlá, slabá žena
jen své srdce a — své děcko.
Dítě! — toto jméno sladké
ženě nebem daný dar,
matky, nejdraší co máme,
dejme vlasti v její zdar.

Prvním slovem lichotivým,
prvním sladkým celováním
český zvuk jim v duši vlejme
s vřelým vlasti milováním.
Jmenujte jim slavné otce,
vylitou pro právo krev,
řekněte jim, jak se znovu
hrdě zvedá český lev.

Ať z nich vzrostou reci statní,
jako lípy, jako dubce;
ať z nich máme Břetislavy,
práva hájce, zloby zhoubce.

Ženy české, matky české!
Jediná nám budiž slast
vychovatí naše děti
pro tu slavnou, drahou vlast.

VODNÍK

Pod pahorkem, pod zeleným
Opava se točí;
škoda, škoda nastokrát těch
jasnomodrých očí!

Pod pahorkem u potoka
děvče s matkou sedí
a do chladných bujných vlnek
s toužebností hledí.

„Nech, matičko, nech mě koupat,
pálí tak slunečko.“ —
„Chraň Pánbůh, utopíš se,
má zlatá děvečko.“

Vábné moci neodolá,
přec ku břehu kráčí;
a již jedna hravá vlnka
bílé nožky smáčí.

„Nechod k vodě,“ lká matička,
„vodník pro tě sáhne,
do své skleněné komůrky
pod vodu tě stáhne.“

Proč v té vodě jak v zrcadle
děvče pohled stáčí?
Snad jí vlastních tváří růže,
očko modré vábí?

Ne tak — z tiché tůně jen se
bledý chlapec dívá
a kyticí čarokrásnou
na panenku kývá.

„Ke mně pojd! Ty květy ladné
všecky budou tvoje,
klenotů a perel dám ti
jako včelek roje.

Pod vodou je ticho, volno,
budeš se mnou hráti
a v mém krystalovém zámku
budem spolu spáti.“ —

Tak ji láká, by po lilji
ručinkou jen sáhla, —
ta se nahne, nožka klesne —
již ji vlna stáhla.

MOJE VLAST

Česká zem mě nezrodila,
přece je mou drahou vlastí,
a Češkou se nazývati
je mi chloubou, je mi slastí.

Cizí děcko v rájůplné
lůno své mě's přesadila
a co vlastní dítě svoje
s věrnou láskou vypěstila.

Kdož by tebe nemiloval,
pečlivá ty, dobrá máti?
Jak ti nemám za tvou lásku
srdce své i duši vzdáti?

Řeč ta krásná, libozvuká
jak mi nemá býti milá?
Vždyť mě modlit, mluvit, zpívat
česky jenom máť učila.

Žalost-li mou duši tíží,
v řeči té jen bol vylívám;
radostí-li srdce skáče,
českou píseň si zazpívám.

„Miluji tě“ milosladce
ze rtů jeho vplynulo,
když mě rámě prvněkráté
k sobě vroucně přivinulo.

Čechu srdce jsem zadala,
vlastence za muže mám,
a co statné syny vlasti
české děti vychovám.

Až se pak i mně přiblíží
neuprosné smrti stín,
usteleš mi chladné lůžko,
česká máti, ve svůj klín.

TOUHA

I

Kdy vás spatří oko moje,
hory drahé, milé hory,
vás, vy krásné vonné sady,
a ty temné šumné bory?

Pestré luhy, po nichž ráda
jsem co děcko běhávala,
rozmanitých kvítků hojnost
na věnce si trhávala?

Tě, besídko, v níž co dívka
podvečer jsem sedávala,
s touhou lásky blahoslivé
na milence čekávala?

Sedli jsme si mezi kvítí
na kypřinu drnovou,
to pod lípu medokvětnou,
pod křovinu růžovou;

nade námi slavík plakal
v roztoužení milostném,
a dvě duše rozplývaly
v opojení blahostném.

A když na blankytném nebi
zasvitla večernice,
volala nás zpět matička
do tichounké sednice.

K nebetyčným Krakonošům
duch můj vzlétá toužebně,
tam, kde moji drazí dlejí
v té chyžici malebné.

2

Zaletává, poletává
kol domku malého,
zda nespátí drahou máti
neb otce milého.

Smutně máť, ach, smutně sedí,
kolovrátkem točí:
a proč si as můj tatíček
stírá slzy s očí?

Ráda bych mu zulíbala
uslzené líce,
však Bůh sám ví, jestli budu
líbatí je více.

Vzpomíná si, jak sedával
v kole milých dětí,
a kdy srdce mu zaplesá
v loktů jich objetí.

Nermuťte se, tiché duše,
však je uhlídáte,
až se opět jaro vrátí,
s nimi se shledáte.

ZNAMENÍ

I

Hvězdy svítí,
musím jít
do háječku zeleného,
potěšit tam ztrápeného
miláčka.

Počkej, hochu,
ještě trochu,
nebudu tě dlouho mívát,
do očí tvých snad se dívat
nikdy víc!

Nepochybuj,
v mne důvěřuj,
věrnou lásku příslibuju,
tebe jedině miluju
na věky.

Sbohem, milý,
roztomilý!
Až po druhé lípa zkvete,
svatební ti věnec splete
děvče tvé.

2

Po třetí již vonná lípa —
po třetí už zkvítá,
darmo svatební věneček
panna bledá splítá.

Tam pod lípou u mezníku
s bolestí sedává,
s touhou v dáli na stežičku
po hochu vzhledává.

Věnec na hlavinku sází,
očko slza kalí,
jako perla po bledé se
tváři dolů valí.

Když pak první tmavým rouchem
hvězda se prodírá,
smutně zpět se do komůrky
Lidunka ubírá.

Třikrát to na okno klepe,
půlnoc temně bije.
„Hoch můj umřel!“ vzkřikne dívka,
bol jí srdce ryje.

Z mutné tváře růže prchá,
vadne mladost svěží;
dřív než třetí ráno vzplane,
na prkně již leží.

Bílými fábory kráslí
dívky družku mladou,
svadlý svatební věneček
smutně na hrob kladou.

Poslední květ z vonné lípy,
vítr na něj chvěje
a Lidunce hrobní píseň
bolně slavík pje.

HVĚZDA MÁ

Tisíc a tisíc hvězdiček
na tom nebi plane;
jedna jen mě k sobě vábí,
u ní oko stane.

Jak nejčistší démant, tak se
jasně nad mnou třpytí,
kýž můj andělíček strážný,
kýž z ní ke mně svítí!

Letí hvězda s nebes výše,
v letu dolů — zhasne;
neměla jsem k sobě vábit
nebes oko jasné.

K nebetyčným Krakonošům
duch můj vzlétá toužebně,
tam, kde moji drazí dlejí
v té chyžici malebné.

2

Zaletává, poletává
kol domku malého,
zda nespatří drahou máti
neb otce milého.

Smutně máť, ach, smutně sedí,
kolovrátkem točí:
a proč si as můj tatíček
stírá slzy s očí?

Ráda bych mu zulíbala
uslzené líce,
však Bůh sám ví, jestli budu
líbati je více.

Vzpomíná si, jak sedával
v kole milých dětí,
a kdy srdce mu zaplesá
v loktů jich objetí.

Nermuťte se, tiché duše,
však je uhlídáte,
až se opět jaro vrátí,
s nimi se shledáte.

ZNAMENÍ

I

Hvězdy svítí,
musím jíti
do háječku zeleného,
potěšit tam ztrápeného
miláčka.

Počkej, hochu,
ještě trochu,
nebudu tě dlouho mívat,
do očí tvých snad se dívat
nikdy víc!

Nepochybuj,
v mne důvěřuj,
věrnou lásku přislibuju,
tebe jedině miluju
na věky.

Sbohem, milý,
roztomilý!
Až po druhé lípa zkvete,
svatební ti věnec splete
děvče tvé.

2

Po třetí již vonná lípa —
po třetí už zkvítá,
darmo svatební věneček
panna bledá splítá.

Tam pod lípou u mezníku
s bolestí sedává,
s touhou v dáli na stežičku
po hochu vzhledává.

Věnec na hlavinku sází,
očko slza kalí,
jako perla po bledé se
tváři dolů valí.

Když pak první tmavým rouchem
hvězda se prodírá,
smutně zpět se do komůrky
Lidunka ubírá.

Třikrát to na okno klepe,
půlnoc temně bije.
„Hoch můj umřel!“ vzkřikne dívka,
bol jí srdce ryje.

Z mutné tváře růže prchá,
vadne mladost svěží;
dřív než třetí ráno vzplane,
na prkně již leží.

Bílými fábory kráslí
dívky družku mladou,
svadlý svatební věneček
smutně na hrob kladou.

Poslední květ z vonné lípy,
vítr na něj chvěje
a Lidunce hrobní píseň
bolně slavík pěje.

HVĚZDA MÁ

Tisíc a tisíc hvězdiček
na tom nebi plane;
jedna jen mě k sobě vábí,
u ní oko stane.

Jak nejčistší dýmant, tak se
jasně nad mnou třpytí,
kýž můj andělíček strážný,
kýž z ní ke mně svítí!

Letí hvězda s nebes výše,
v letu dolů — zhasne;
neměla jsem k sobě vábit
nebes oko jasné.

ŽEŽULKA

Pod bukem v zeleném boru
pláče Maryška ze dvoru,
žalem chce jí srdce pukat;
vtom žežulka počne kukat.
Kuku, kuku, kuku!
Zní vesele s buku.

Prvníkrát tě slyším, ptáčku,
oznam ty mi, můj miláčku,
za kolik let hoch se vrátí,
bych se mohla za něj vdáti?
Kuku, kuku, kuku!
Hlásá ptáče s buku.

Tři léta mám čekat, ptáče?
Srdéčko mé, nech již pláče;
celý den když budu zpívat,
dlouhý čas nebudu mívat;
a žežulky kuku
přiznává jí s buku.

ZASNOUBENÍ

Pne se vzhůru skála šedá,
pod ní Labe těká;
v krásné noci štíhlý mladík
na milou tam čeká.

Není blahé to čekání,
srdce mu to tíží
a s bolestí mutné oko
předrahou vyhlíží.

„Pojď jen, milá, nic se neboj,
hvězdy jen to vědí,
co jsme svatě slíbili si,
a ty — nepovědí.

Naposled tě k prsům vinu,
líbám bledé tváře;
zítra, ach, má jiný věsti
tebe od oltáře.

Otec tvůj, ten zlatochtivý,
z rájů nás oloupil,
a já nemám zlata, stříbra,
bych si tě odkoupil.“

Celé nebe ozářené
ve Labi se koupá,
na sta víl, těch bledolících,
na vlnách se houpá.

A milého vábným zpěvem
loudí v tiché noci:
„K nám jen pojd', zde rozkoš hraje,
zde je ti pomoci!

Do vlasů milence vpletem
krásné vodní růže,
zdobit bude perla, korál
svatební tvé lůže.

A nad lůžkem zelenavým
budeme vám pěti,
byste mohli sladce, líbě
o své lásce sněti!“

Milý družku k prsům vine,
líbá ústa, oči
tam na skále, na té šedé —
pak s ní dolů skočí.

Tiché Labe rozpění se,
pochová milence;
víly pletou z vodních růží
pro nevěstu věnce.

SLAVNÉ RÁNO

Byla noc, však teď již zoře svítí,
z tmy slovanské začíná se dníti,
zvony zvučí ku slavnému ránu,
Slovan vstal, na slávy tluče bránu,
od Uralu k Šumavě,
od Balkánu k Vltavě
jeden hlas zní, jedno slunce svítá,
nové jaro, nový život zkvítá.

Svátek slávy nastal, věnčte skráně,
v mocné odějte se ducha zbraně,
velicít nám již již dnové vzplanou,
a muži-li ještě nepovstanou,
žrát-li má rez slávy zbraň, —
nuže slabá žena vstaň!
Nechť okáže ochablému věku,
z českých žen že vzrostou pluky reků.

Nemá-liž, kdo Češkou jesti, vstátí,
slavných umí-li svých matek dbátí?
Vlastu ctíti a tu bohy vzňatou
kněžnu Libuši, věstkyni svatou,
jenž všeliké slávy chrám
Prahu vystavěla nám,
věštným duchem símě činů sila,
požehnáním svým je zasvětila.

Na svém hradě stojí, kolkol zírá,
žehnajíc své rámě rozprostírá,
vidí budoucnosti slavné věky,
králů purpur, ocelové reky,

vidí v nebes bání se vznést
česka kmene ratolest,
vidí, jakto ode moře k moři
národové jí se v prachu koří.

Ale ach, co dále ještě zřela,
zmlč, má duše, krev bys vyslzela.
Tu strast, krve proudy a požáry; —
ach, a národ položen na máry,
za živa, ach, pochován —
neboť z tisícerych ran
vyžil hrdinské své krve proudy —
ještěť živ, a mocné jeho oudy.

Kněžna zvolá: „Zatluc na své hroby,
rode statný! Vidím slavné doby,
prápor vane, pluky bohatyrů
táhnou v boje svaté, v boje míru;
žádný požár, žádná krev,
přece vstal zas český lev.
Vzhůru, palmou věncí se mé plémě!
Žehnám na věky tvé krásné země!“

Vzhůru, ženy, panny! Vždyť duch Páně
v outlou pannu vstoupil v Orleáně:
noste vy teď oriflamy zlaté,
když jdou muži v boje ducha svaté!
Ženou založena vlast,
ženy ať zas hájí vlast.
Protož vstaňte v novočeském ránu,
Blaník otevírá již svou bránu.

ANTONII BOHUSLAVĚ RAJSKÉ

I ten sebemenší dárek
z lásky bývá vítaným,
nepohrdni tedy tímto
s vroucím přáním podaným.

Pěst a chovej něžné kvítko,
vděčně se Ti odmění;
a ozdobí krásným věncem
nevěstu v den svatební.

Až si myrtoví v havranné
vlasý vplítati budeš,
zdálipak na přítelkyni,
na Boženu vzpomeneš?

LUZNÁ NOC

Luzná noc; jen stříbrolistí topolové
v svitu jasnobledé luny dýchají.
Ticho vše; jen roztoužení slavíkové
lásky žel i blaho zvučně hlásají.
Po obloze bezoblaké luna pluje,
luna čistá s hvězdic lesklých myriadou,
nivy, háj i potok vábně ozařuje,
prolívá jich spánek tajemnou vnadou;
každý keř i každou květinečku zlíbá,
až tak ve sny rozkošné je ukolíbá.

Vtom, o viz! Kdo objevil se tamo v dáli?
Kých to postav, kých to nočních duchů ples,
ježto roucha jako ze mhly tkaná halí?
Aj to vílek sbor, ples noční slaví dnes,
v bujné veselí a vroucí slast se noří,
očka jejich šlehajícím ohněm hoří,
rdělé, půvabné jich líce plamen sálají,
kadeře po šíji bílé v vlnách splývají.
Tak se letmo v chorovodu dívém točí,
a vždy bujněj září hvězdné jejich oči,
a vždy blíž a blíž se stáčí vílek sbor.
Slavíků tu zmlkne láskopěvný chór,
ze sna probouzí se niva, zdroj i bor
a na divný zjev ten patří s užasnutím.

Královna tu vil, jež pás má démantový,
káže ticho lehkým žezla pokynutím
a pak vece sladce kouzlíčími slovy:
„Svolala jsem vás, družice milené,
k době vzácné, k době veleslavené:
kvapte, leťte v širé světa kraje,
v pozemské mi zapoleťte ráje,

tam, kde rdí se růže nejkrásnější,
tam, kde hoří kvítí nejpestřejší:
vše ty čarovonné květy snášejte,
v jediný je vzácný věnec splítejte.
A pak ponořte se v mořské tůně
a v tom skrytém divokrásném lůně
perly drahé, nejskvostnější hledejte,
s drahokamy do věnce je vsázejte:
jemu, jenž dnes vzácnou slavnost slaví,
k němuž s úctou vroucí hledí lidstva davy,
jenžto s tisícera zarmoucených očí
smutnou strhl roušku slzí bolestných,
jenž, kamkoli noha jeho mile kročí,
blaho kouzlí na lících prv žalostných;
jenž povznáší místa svatá k leposti,
sám jsa zbožný, jiné budí k zbožnosti;
iemu, kterýž umění a vědy chrání,
jemuž *Dobrotivost* krásně věncí skrání:
kvapte, víly, leťte! Kvítí, perly sbírejte,
slávy věnec nejkrásnější *jemu* svíjejte!“

SEHNSUCHT

Wann wird dich, du teu're Gegend,
mein Auge wieder schauen!
Euch, ihr blühend schöne Gärten,
dunklen Wald und Auen!

Bunte Wiese, wo so gerne
ich als Kind noch spielte,
mit der Pracht der Blumenfülle
mir das Körbchen füllte,

und du traute liebe Laube,
wo so gern das Mädchen saß
und im Arme des Geliebten
alles um sich her vergaß!

Um uns her, die Pracht der Blumen,
Himmelsdüfte überall,
hoch im Lindenwipfel schlägt so
lieblich schön die Nachtigall;

flimmert auf am dunklen Himmel
hell des Abendsternes Schein,
rief besorgt uns lieb' Mütterchen
in das traute Stübchen heim.

Zu den hohen Riesenbergen
zieht's mich sehnend hin,
wo die Lieben alle wohnen,
zu ihnen möchte ich hin.

PAMÁTNÍKOVÁ BÁSEŇ PRO SYNA KARLA

Ob auch das Meer wütet
und hoch aufwirft den Kahn des Lebens,
ob ihn verfolgt der Elemente
Wut und Graus —

Mutig verfolge die Bahn,
die Gott mir auferlegt —
und eile gestärkt durch Ihn
zum seligen Hafen.

Und über mir in schwarzer Nacht
glänzt ein Dreigestirn,
das mich allüberall bewacht.
Es heißt — Glaube — Liebe — Hoffnung.